

Escoles psicològiques I: La psicoanàlisi.

1- Introducció:

Podem definir la psicoanàlisi de tres maneres:

- Com a teràpia per tractar i curar malalties mentals.
- Com a teoria o model que explica l'estructura de la personalitat i el funcionament del psiquisme humà.
- Com una teoria de la cultura que explica el perquè de l'art, la religió, el llenguatge, la vida social, etc.

En tot cas, tota la teoria psicoanalítica sorgeix de l'obra de Sigmund Freud, tot i que els seus seguidors van desenvolupar la teoria inicial i, fins i tot, han arribat al desacord entre ells i el fundador. Aquí ens cenyirem a la teoria de Freud.

Sigmund Freud neix l'any 1856 a Freiberg (Moràvia) però la seva infància i joventut van transcórrer a Viena. La seva formació inicial és la medicina i, de fet, les seves teories més conegudes sorgiran de les seves investigacions al voltant del fenomen de la histèria. Va morir l'any 1939 exiliat pel règim nacionalsocialista, a Londres.

Si pensem en aquestes dates, és fàcil adonar-se que Freud va viure un dels períodes més convulsos de la història europea contemporània en l'àmbit polític, econòmic, científic, filosòfic i, fins i tot, artístic. Només cal mencionar esdeveniments com ara la crisi i desaparició de l'Imperi Autro-húngar, l'ascensió dels feixismes, la popularització de les teories de Darwin, la revolució de la física que culminarà amb la formulació dels principis de la mecànica quàntica i l'aprofitament de la energia atòmica, o bé la crisi de l'art tradicional amb l'aparició del fauvisme, primer, i les avantguardes després ... És a dir, Freud va presenciar i, en gran mesura, contribuir al final d'una època i el principi d'una altra.

Freud tenia una formació filosòfica molt completa, però no es pot dir que el seu pensament sigui la continuació del pensament d'un altre autor: Freud és fonamentalment

un psiquiatra que investiga i elabora una sèrie d'hipòtesis sobre la conducta humana; a partir d'aquestes hipòtesis, elaborarà unes teories de caràcter filosòfic. Per tant, l'autor que més va influir sobre la filosofia de Freud és un psiquiatra anomenat Freud.

Al marge d'aquesta reflexió, Freud menciona diferents autors que d'alguna manera l'influeixen o als que s'hi oposa:

- Filòsofs i cultura grega: Freud extreu de la cultura grega antiga tota una sèrie d'elements de caràcter simbòlic (Eros, Thanatos, Èdip, Electra ...) per a la seva teoria de la personalitat, però a més reconeix coincidències amb el pensament d'Empèdocles¹ i amb Plató².

- Filosofia moderna: Freud s'allunya críticament de qualsevol postura dualista (cos/ànima; res extensa/res cogitans) en tant que pensa que el psiquisme humà es inseparable de l'estructura neurofisiològica en que té el seu origen. Tanmateix, Freud s'allunya de qualsevol postura que exalti la raó o consideri la raó com a única explicació de la naturalesa humana; en aquest sentit, Freud està directament enfrontat amb els postulats racionalistes i idealistes.

L'obra de Freud és molt extensa i amb molts títols adreçats exclusivament als especialistes en psiquiatria; tot i així també trobem obres que han tingut repercussió cultural més enllà del món de la psiquiatria. Mencionem aquí aquelles que tenen una major importància pel que fa a la reflexió freudiana sobre la cultura:

La interpretació dels somnis (1900): potser és la seva obra més divulgada; el mateix Freud la considerava com la seva obra cabdal en tant que recull una enorme quantitat d'informació sobre el món dels somnis i una aplicació sistemàtica de la seva teoria per a la interpretació d'aquests.

¹ Empèdocles parla de l'amor i l'odi com a forces enemigues que impulsen els processos d'unió i separació dels quatre elements. De la mateixa manera Freud utilitzarà a Eros (amor) i Thanatos (mort) per a descriure les diferents pulsions instintives.

² Freud reconeix haver seguit la teoria de l'amor de Plató per a la seva teoria sobre la libido; així com alguns paral·lelismes entre l'ànima concupiscible i l'inconscient.

Tòtem i Tabú (1913-1914): es tracta del primer intent d'aplicació de la teoria psicoanalítica a la reflexió sobre l'origen de la cultura. Intenta establir paral·lelismes entre les creences i costums dels pobles primitius i les fantasies inconscients dels neuròtics.

El malestar de la cultura (1930): es tracta de l'exposició més exhaustiva de les idees de Freud sobre la cultura humana, tot exposant com els mecanismes de repressió dels instints juguen un paper molt important en la cultura, tot impeding la completa felicitat de l'ésser humà.

2- La descoberta de l'inconscient:

El principi a partir del qual es desenvolupa tota l'obra de Freud es pot resumir en una sola afirmació: Freud afirma que la major part de la nostra vida psíquica és inconscient.

Aquesta afirmació³, tot i la seva aparent obvietat, constitueix per si sola una veritable revolució tant en el camp de la psicologia com en el de la teoria del coneixement filosòfica: la psicologia de finals del segle XIX comença els seus primers passos com a disciplina científica gràcies a l'aplicació que Wundt fa de la metodologia científica; malgrat això, però, la psicologia continua considerant que no només existeix vida psíquica conscient; qualsevol fenomen que escapa a aquesta identificació era classificat com a histèria, i deixava de tenir importància científica.

De fet, a nivell filosòfic, des de Descartes, es parteix de la identificació entre raó i consciència i, per tant, l'afirmació de Freud ens porta directament a considerar que la naturalesa humana no és només racional i, tot i que aquesta idea no és nova⁴, si que ho és que constitueixi la base d'una teoria científica descriptiva i terapèutica de la conducta humana.

³ Aquesta afirmació és acceptada actualment per la comunitat científica i, de fet, és un dels trets característics de la nostra cultura actual. Les crítiques que s'adrecen a Freud no posen mai en dubte l'existència de l'inconscient, sinó que es centren en aspectes metodològics.

⁴ Des del segle XVIII, amb el Marquès de Sade, fins a les teories de Nietzsche passant per Darwin sembla que hi ha suficients antecedents que apunten cap a l'animalitat o la no exclusiva racionalitat de l'ésser humà.

Freud arriba a la hipòtesi de l'existència de l'inconscient a partir de la seva experiència mèdica: hi ha multiplicitat de símptomes l'origen dels quals no s'explica si no és a partir de la suposició de que existeix una vida psíquica, fonamentalment desigs originats en els nostres instints i que són reprimits, de la qual no som conscients.

Aquesta vida psíquica inconscient es manifesta de vegades a través de:

- **Els somnis**, que constitueixen la satisfacció simbòlica dels desigs reprimits. Més endavant els hi dedicarem un apartat específic.
- **Actes fallits**: actes no resolts satisfactòriament per l'acció de forces inconscients que ho impedeixen.
- **Lapsus**: oblitls aparentment intrascendents que obeeixen a bloqueigs de l'inconscient.
- **Acudits**: construccions lingüístiques que provoquen la sortida d'idees latents, que la consciència no accepta. És la disfressa de continguts perillosos que s'amaguen a la censura.
- **Neurosi**: malaltia psíquica, que mitjançant uns símptomes, manifesta simbòlicament un conflicte entre uns desigs fortament reprimits, i un Jo feble que no aconsegueix la seva satisfacció.

A partir d'aquesta hipòtesi, Freud elabora la seva teoria: la psicoanàlisi, que serà a la vegada una tècnica terapèutica per tractar la neurosi, una teoria general de la personalitat, una teoria de la sexualitat humana i una teoria que permet interpretar la cultura humana.

A excepció de la part terapèutica, tractarem aquí els aspectes més importants d'aquestes teories.

3- Teoria de la personalitat:

Segons Freud, la nostra vida psíquica s'origina en l'energia produïda per la líbido. Freud defineix aquesta com la manifestació psíquica de la tensió sexual física de tot desig. Aquest desig és provocat per les pulsions, és a dir, pels instints que presionen a l'organisme provocant una tensió que només disminueix amb la satisfacció del desig.

És a dir, en principi el nostre organisme està regit pel **principi del plaer**, és a dir, per la tendència a satisfer els desigs. Ara bé, no sempre es poden satisfer de manera immediata els desigs, és a dir, en la nostra conducta també actua el **principi de realitat** que provoca l'ajornament de la satisfacció del desig. És a dir, la nostra conducta és el resultat d'un estira i arronsa entre el principi del plaer i el principi de la realitat, entre el que voldríem fer i el que podem fer, o ens atrevim a fer. D'un bon equilibri entre aquests dos principis depèn la salut mental de l'home, ja que una completa satisfacció dels desigs és impossible i una repressió excessiva provoca el patiment que coneixem com a angouxa.

Per combatre l'angoixa, el nostre psiquisme compta amb una sèrie d'estratègies que tenen com a objectiu mantenir l'equilibri, és a dir, afavorir la repressió sense provocar el sentiment de culpa o, dit d'una altra manera, enganyar-se a un mateix per sentir-se a gust amb un mateix. A aquestes estratègies, Freud les anomena **mecanismes de defensa**. Els principals són:

- **Repressió:** consisteix en refrenar els impulsos de caràcter instintiu; tot i que en principi suposa una solució (una adequació al principi de realitat) però es crea el conflicte ja que, inconscientment, el desig continua viu i genera tensions que poden derivar en neurosi.

- **Racionalització:** consisteix a donar explicacions racionals per justificar la conducta que sorgeix del desig instintiu.

- **Negació de la realitat:** consisteix a negar un fet de la realitat, o bé a deformar aquella realitat, per tal de no reconèixer un fracàs o una frustració.

- **Projecció:** consisteix a veure en els altres sentiments o idees propis d'un mateix però que no es volen acceptar.

- **Reacció:** es tracta de manifestar una conducta externa contrària a un sentiment o afecte refusat; d'aquesta manera s'amaga el veritable sentiment que està reprimat (fer-se el valent quan es té por).

- **Regressió:** retorn a etapes anteriors al conflicte que provoca l'angoixa. És propi de la infància: els nens que tenen un germanet que els "desplaça" en l'afecte dels pares, adopten conductes més infantils (manca de retenció de l'orina, tornar al xumet, plorar a la nit ...) per reclamar l'atenció.

- **Sublimació:** transformació dels impulsos instintius en activitats considerades superiors i, per tant, més acceptades. Segons Freud, la sublimació dels instints ha originat fenòmens culturals com l'art, la literatura, l'esport ... que serveixen per donar una forma constructiva a les pulsions.

En l'exposició de Freud sobre la personalitat humana, destaquen les anomenades tòpiques, és a dir les descripcions "geogràfiques" de les diferents parts del psiquisme humà.

La primera tòpica és de l'any 1913 i divideix el psiquisme humà en els següents sistemes:

- **Inconscient:** sistema originari del nostre psiquisme on s'articulen les manifestacions psíquiques de dues forces orgàniques Eros i Thanatos⁵, a més dels continguts reprimits de la nostra vida psíquica.

- **Preconscient:** sistema intermedi en el que trobem la memòria, és a dir, és allò que no necessitem de manera contínua a la vida conscient, però que és convenient tenir a ma.

- **Conscient:** sistema que rep les informacions del món exterior i es nodreix d'energia inconscient.

Freud va substituir aquesta descripció del psiquisme humà per una altra més dinàmica, l'anomenada segona tòpica, a partir de l'any 1923. A aquesta ja no parla de sistemes sinó

⁵ Eros i Thanatos són els noms que Freud dóna als dos tipus de pulsions, és a dir:

- **Eros** representaria les pulsions de vida com els instints sexuals i els d'autoconservació; tenen com a objectiu perpetuar la vida i fer-la més complexa.

d'instàncies, que venen a ser com personatges diferents, la qual cosa permet a Freud fer més funcional la seva explicació:

- **Allò:** com l'inconscient es tractaria del conjunt dels nostres instints, forces o pulsions d'origen orgànic. Està regit pel principi del plaer.

- **Superjò:** conjunt de normes, prohibicions i restriccions interioritzades pel subjecte a partir de l'educació familiar i social. Sorgeix a partir de l'assimilació de l'Ideal de Jo, és a dir, del model ideal del pare o la mare que el nen o nena assumeix després del complex d'Edip. És la consciència moral.

- **Jo:** fragment de l'allò que estableix contacte amb el món exterior. Ha de resoldre els conflictes entre el desig de l'Allò i les impositcions del Superjò.

Un element fonamental per comprendre la teoria freudiana sobre la personalitat és la seva teoria sobre la sexualitat.

4- Teoria de la sexualitat:

L'experiència clínica de Freud amb els seus pacients va demostrar que la causa de molts conflictes psíquics es trobava en algun trauma sexual de la infància o de la maduresa. De fet, Freud va sostenir de bon principi l'existència d'una sexualitat infantil (afirmació que li va suposar un fort rebuig social) tot i que aquesta ha de ser diferent de la sexualitat adulta.

Per tant, la conclusió òbvia és que existeix una evolució de la sexualitat. Aquesta té les següents fases:

a. Fase oral (dels 0 als 2 anys):

En aquesta fase el plaer sexual es produeix a la boca i als llavis. Durant aquest període coincideixen l'instint sexual i el d'autoconservació, perquè el fet de xuclar serveix per

- **Thanatos** representaria les pulsions de mort, és a dir, aquelles que busquen la desaparició de les tensions mitjançant el retorn de l'ésser viu a un estat inorgànic. Expliquen el desig de desaparèixer que sentim quan tenim problemes.

satisfer la gana en mamar; de fet, el plaer que sent el nen en satisfer la gana, sensibilitza la boca i els llavis, que continuen sent zones erògenes al llarg de tota la vida⁶.

b. Fase anal (dels 2 als 3 anys):

La zona erògena es relaciona amb l'anús i el fet de controlar l'expulsió dels excrements i el control dels esfínters; existeix una relació entre l'obtenció del plaer i l'aprenentatge del control.

c. Fase fàl·lica (dels 3 als 5 anys):

La zona erògena es centra en els òrgans genitals, tant en els nens com a les nenes. El factor més destacat al llarg d'aquesta fase és el **complex d'Èdip**, ja que Freud considera que en aquest període els nens tenen un desig eròtic per la seva mare i veuen al pare com un rival; el mateix succeeix amb les nenes però a la inversa. La resolució d'aquesta fantasia té importants conseqüències:

- Enriqueix la vida afectiva del nen o la nena en experimentar el sentiment d'amor-odi envers el pare o la mare.
- Serveix per a trobar un model d'identificació sexual: el pare per al noi i la mare per a la noia. El nen s'identifica amb el pare perquè creu que així aconseguirà l'amor de la mare.
- El nen o la nena, davant de la por al càstig, aprèn a obeir els pares i en el seu interior es comença a formar el superjò.

Habitualment aquesta fase se supera de manera positiva i gens traumàtica, però, si no és així, poden sorgir greus problemes a l'edat adulta.

d. Fase de latència (dels 6 als 11 anys):

És un període en el que disminueix l'interès sexual del nen o de la nena. Al mateix temps s'interioritzen les prohibicions paternes i es va conformant el superjò. Al llarg d'aquest període els nens i les nenes comencen a jugar separats i, si ho fan junts, no demostren gaire interès entre ells.

⁶ I això explica que sentim plaer en fer-nos petons i que xuclar (tot fumant, per exemple) calmi les nostres ansietats.

e. Pubertat (dels 12 als 16 anys):

En aquesta fase, la líbido s'independitza totalment dels pares i arriba al seu grau de maduresa. L'objecte amorós és habitualment una persona de l'altre sexe i es manifesta un gran interès per la sexualitat, que coincideix amb una sèrie de canvis hormonals i fisiològics.

5- Els somnis:

Freud, a partir de la seva experiència clínica, va arribar a la conclusió que els somnis són una manifestació de l'inconscient i és per això que els va estudiar de forma preferent, ja que considerava que es tracta d'un camí privilegiat per accedir a la part inconscient del psiquisme del malalt.

Sovint els somnis són desitjos de l'inconscient, de l'allò, que no poden ser acceptats pel jo o pel superjò. Des d'aquest punt de vista, els somnis representarien desitjos no satisfets durant la vigília. Ara bé, tal i com es presenten habitualment els somnis, no és possible interpretar-los d'aquesta manera tan senzilla.

És per això que Freud distingeix, dins del mateix somni, entre:

- **el contingut manifest:** és el que recordem del somni, és a dir, situacions estranyes, inconnexes, sense una estructura lògica i que poden ser agradables o desagradables.

- **el contingut latent:** és tracta realment dels desitjos que l'allò vol manifestar en el somni.

La diferència entre els dos continguts s'explica, segons Freud, pel fet que el contingut latent ha estat manipulat i transformat o, dit amb la terminologia pròpia de la psicoanàlisi, censurat pel jo i el superjò. Per dir-ho de manera diferent, el contingut latent "escandalitza" al sentit moral de la persona, de forma que es permet la manifestació del desig, però amagant els aspectes escabrosos.

Això provoca que calgui interpretar els somnis per tal de conèixer el veritable desig que amaguen. Per poder interpretar un somni cal conèixer en primer lloc la vida de la

persona, quins fets importants ha viscut, quines persones l'envolten ... A partir d'aquí, el psicoanalista ha de relacionar el somni amb la vida de l'individu tot cercant un sentit. En aquesta tasca, Freud proposa una interpretació simbòlica dels somnis, és a dir, considerar que les imatges que somniem són símbols descriptius del contingut latent.

Així, per citar alguns dels més significatius, una casa representa el cos humà, els pares es representen com a reis i reines, l'aigua representa el naixement, objectes o animals punxeguts o allargats (pals, claus, ganivets, serps ...) representen els òrgans sexuals masculins (són els anomenats objectes fàl·lics), mentre que els femenins es representen a partir d'objectes que contenen un espai al seu interior (caixes, portes, bosses ...).

Molts d'aquests símbols els trobem a la mitologia i el folklore, és a dir, tenen un significat que depèn de la cultura en que la persona ha estat educada. Aquest és el punt en que aquesta teoria topa amb una gran dificultat, ja que el mateix símbol pot tenir un significat diferent per a persones diferents: resulta obvi que per a una persona educada en la tradició cristiana, la serp simbolitza allò que és prohibit (recordem el paper de la serp al relat bíblic) i no cal anar gaire lluny per suposar que allò que és prohibit a aquesta tradició té sempre alguna connotació sexual; d'altra banda, la serp té una forma fàl·lica ... però si la persona que somnia amb serp cada nit és l'encarregat de l'alimentació dels rèptils del zoo, no podem concloure fàcilment que té un especial anhel eròtic, sinó que està somniant amb la feina ...

6- Teoria de la cultura:

A ***Tòtem i tabú***, Freud projecta una teoria general de la societat primitiva i dels orígens de l'estructura social i moral.

La paraula "*tabú*"⁷ manté dues significacions oposades: d'una banda, la d'allò sagrat i, de l'altre, la d'allò prohibit. Freud considera que, en el seu vessant de prohibició, els tabús són manifestacions de símptomes neuròtics.

⁷Paraula d'origen polinesi, literalment vol dir "posa't a un costat".

Amb el terme "*tòtem*"⁸ es designa un objecte de culte que assegura la cohesió del grup, ja que aglutina la consciència col·lectiva. Per a Freud, el tòtem imposa dos tabús: la prohibició de l'incest i la prohibició de matar i menjar l'animal totèmic. Pensa que el culte al tòtem constitueix la forma més arcaica de religió i que les prohibicions (tabús) representen la forma primitiva de la moral.

I com es va produir aquest sistema de tabús al voltant del tòtem? Freud ho explica de la següent manera: va existir un grup primitiu, no estructurat, que tenia un pare violent i gelós, envejat i temut pels seus fills pel fet de monopolitzar les relacions sexuals amb les femelles. Aquells es van reunir per matar-lo i se'l van menjar. Un cop consumat el parricidi, va sorgir la rivalitat entre ells i també els va assaltar un sentiment de culpabilitat i de remordiment que va provocar un estat d'angoixa. Sota la influència del seu fracàs i del remordiment, van aprendre a suportar-se i van formar un clan en el qual van subsistir el primer pare per un símbol, un animal tòtem, i van declarar com a tabús bàsics no repetir el parricidi i renunciar a la possessió de les dones del clan (incest). Aquest és, segons Freud, l'origen de l'exogàmia, de prohibició de tenir relacions sexuals amb els parents.

En aquesta història fonamenta Freud la societat, la religió i la moral: "*la societat es fonamenta en la responsabilitat comuna del crim col·lectiu; la religió, en la consciència de culpabilitat i de remordiment; i la moral, en les necessitats de la nova societat i en l'expiació exigida per la consciència de culpabilitat*".

Però l'obra clau per entendre la seva concepció de la civilització és ***El malestar en la cultura***. En aquesta obra presenta la vida instintiva de l'individu en conflicte amb la civilització. Com ja hem mencionat anteriorment, la repressió dels impulsos pot ser la causa desencadenant d'una neurosi, però, d'altra banda els impulsos també poden ser canalitzats i sublimats, i donar lloc a grans creacions culturals.

En aquest sentit, Freud insisteix que el principi de realitat fonamenta l'ordre social, la cultura, l'educació, la moral, l'art, etc. Assenyala, a més, que per la seva mateixa natura, la civilització imposa privacions a l'ésser humà i, d'aquesta manera, l'ésser humà és

⁸ Paraula d'origen indi nord-americà, que designa un animal sagrat (ésser mític) que dona el seu nom a la tribu.

inevitablement un ésser frustrat, hostil i neuròtic, ja que els humans no toleren el grau de repressió que la societat els imposa.

Naturalesa i cultura són forces amenaçadores a les quals l'ésser humà s'ha d'ajustar. Per integrar-se en la societat, l'individu ha d'admetre les seves pròpies limitacions i acceptar els fins socials. S'imposen restriccions sobre el sexe, el desig de poder i l'impuls d'agressió. L'ésser humà se sotmet a la societat i el seu propi Super-Jo actua com a censor. Quan els impulsos apareixen, el super-jo i la cultura obliguen el Jo a reprimir-los. El preu del progrés és el sentiment de culpabilitat.

7- Les malalties mentals i la seva teràpia segons la psicoanàlisi:

Bàsicament, la malaltia mental que tracta la psicoanàlisi és la **neurosi**. Es tracta d'un trastorn mental ocasionat per un conflicte interior entre els desitjos inconscients de l'allò, o les exigències del superjò, i el jo conscient. Podríem definir-la com la incapacitat del jo per resoldre els conflictes inconscients del psiquisme.

Els símptomes de la neurosi són variats: es tracta de persones molt inestables emocionalment, a vegades agressives contra elles mateixes o contra altres, amb possibles trastorns en el son i també en aspectes físics: motors, visuals d'oïda, d'alimentació ...

La causa que desencadena una neurosi pot ser un conflicte emocional, com la mort d'un familiar, un fracàs professional o personal, un estrès de treball ... Però darrera d'aquesta causa, s'amaga el conflicte intern entre el superjò, l'allò i el jo.

La teràpia psicoanalítica ha anat evolucionant al llarg del temps, de fet, el mateix Freud va canviar de mètode terapèutic.

La primera teràpia que es va fer servir va ser la **hipnosi**: s'hipnotitzava al pacient, és a dir, se'l situava en un estat de somni en el que pot ser suggestionat, i en el qual s'esperava que l'inconscient del pacient es manifestés sense por a la repressió. D'aquesta manera l'analista podia conèixer el conflicte que provocava la neurosi i

provocar que el pacient prengués consciència del conflicte, de forma que la repressió deixés de tenir sentit.

A partir de 1892, quan Freud es va trobar amb una pacient que no responia a la hipnosi (s'havia acostumat a que la hipnotitzessin i no deixava aflorar l'inconscient de forma plena) va abandonar aquesta tècnica i la va transformar en el que coneixem per **mètode catàrtic**: es tracta de fer reviure al pacient (de fer-li prendre consciència) una situació emocional conflictiva reprimida però no a través de la hipnosi, sinó per mitjà de les **associacions lliures**, és a dir, el pacient explica el primer que li ve al cap i el psicoanalista intentar captar repeticions de paraules, observar quines paraules provoquen inquietud, quins temes s'eviten ... Es parteix del supòsit que el desordre i la incoherència amb que es diuen les paraules fan que s'eviti la repressió.

Aquesta tècnica de les associacions lliures es combina amb la interpretació dels somnis, i s'intenta trobar un sentit coherent a totes dues coses. El fet que el pacient acabi per comprendre quins són els seus desitjos i perquè els ha reprimat fa que desaparegui el trauma, ja que aquest estava causat precisament per l'angoixa derivada per la repressió.

En el cas de neurosi ocasionada pel complex d'Èdip, el que ocasiona la neurosi no és el fet que un nen hagi estimat la seva mare (tots els nens estimen les seves mares) sinó la sospita de que darrera aquest amor hi ha quelcom de prohibit; si l'etapa fàl·lica no es supera de forma completa, el nen creix creient que ha comès un acte impur i acumula repressió sobre repressió en l'intent d'oblidar aquest acte ... per mitjà del mètode catàrtic es pretén que el pacient prengui consciència dels seus actes i s'adoni que allò que l'angoixava no era sinó una mala interpretació d'un sentiment innocent (l'amor per la mare) i, d'aquesta manera, desaparegui l'angoixa que provoca la neurosi.

Les crítiques que es plantegen a la psicoanàlisi giren al voltant de dues qüestions: la falta de fonament científic d'algunes de les seves afirmacions ja que tothom pot acceptar l'existència d'una vida psíquica inconscient, però no hi ha manera de comprovar que l'estructura d'aquest inconscient coincideixi amb la dibuixada per Freud; l'altra crítica fa referència a la dificultat d'aplicar el mètode catàrtic, ja que l'analista s'ha de guanyar completament la confiança del pacient (que és emocionalment inestable, no ho oblidem) i la lentitud de tot el procés, que fa que sovint no s'arribi a un bon resultat a temps.

